

Karlstads universitet
651 88 Karlstad

Datum 2006-04-12
Dnr 32-2005-0629

Karlstads universitets årsredovisning 2005

Riksrevisionen har granskat Karlstads universitets (KAU:s) årsredovisning, daterad 2006-02-17. Syftet har varit att bedöma om årsredovisningen och underliggande redovisning är tillförlitlig och räkenskaperna rättvisande samt om ledningens förvaltning följer tillämpliga föreskrifter och särskilda beslut.

Granskningen har utförts i samarbete mellan revisorerna Karin Brattfjord, Rolf Karlsson, Marie Lönnertorp och Marie Örtengren.

Riksrevisionen har avgivit revisionsberättelse utan invändning men vill fästa styrelsens uppmärksamhet på nedanstående. Innehållet i denna rapport har faktagranskats av representanter för myndigheten.

Om styrelsen så önskar, har vi möjlighet att efter överenskommelse presentera våra iakttagelser muntligt och eventuellt mer detaljerat även för styrelsen vid ett kommande styrelsemöte. Riksrevisionen önskar information senast 2006-05-12 med anledning av våra iakttagelser i denna rapport.

1. Sammanfattning

Riksrevisionen har under året särskilt granskat olika aspekter av KAU:s avgiftsfinansierade verksamhet. Avgifternas påverkan på årsredovisningen för år 2005 har avslutat granskningen.

Vi har funnit att KAU tar ut avgifter för och bedriver verksamhet som universitetet saknar befogenhet att bedriva. Vidare bedömer vi att fakturerade kostnader till ett värde av ca 4 mnkr redovisas felaktigt, vilket bl.a. påverkar ett av återrapporteringskraven till regeringen.

KAU har under år 2005 genomfört en omorganisering av uppdragsverksamheten. Riksrevisionen bedömer att beslut om denna omorganisering borde ha fattats av styrelsen. Vidare anser vi att KAU:s interna styrning och kontroll avseende mellanhavanden med Karlstads universitets uppdragsaktiebolag inte har varit tillfredställande under året. Härutöver vill vi informera styrelsen om ett antal problem och risker som uppstår som konsekvens av den organisatoriska lösning som har valts.

2. Befogenhetsöverträdelser i avgiftsfinansierad verksamhet

En myndighets rätt att bedriva viss verksamhet skall finnas fastställd i lag, myndighetens instruktion, annan förordning eller annat särskilt regeringsbeslut. KAU har under år 2005 bedrivit viss verksamhet enligt nedan utan sådan befogenhet.

Rätten att besluta om skatter och avgifter till staten finns reglerad i 8 kap. Regeringsformen (1974:152) samt i Avgiftsförordningen (1992:191). Riksrevisionen anser att KAU under år 2005 har saknat författningsenligt stöd att ta ut avgifter för vissa verksamheter, enligt nedanstående redovisning. Härmed faller även eventuell rätt att disponera intäkterna från denna verksamhet.

Även om KAU saknar författningsenliga rättigheter att bedriva, ta ut avgifter för och behålla intäkter från denna verksamhet beror på förbiseenden från regeringskansliets sida, borde KAU ha agerat för att universitetets hela verksamhet skall bedrivas i enlighet med gällande regelverk. KAU borde formellt ha uppmärksammat regeringen på frågorna och behovet av ändring i regleringsbrevet eller i annat styrande regelverk. Myndigheter kan inte självständigt avgöra frågor om eventuella oklarheter i regeringens styrning.

Utöver de rekommendationer som lämnas i de separata avsnitten nedan, **rekommenderar vi** att KAU höjer kunskaperna om vilka regelverk som omgärdar avgiftsfinansierad verksamhet hos all personal som arbetar med dylika frågor i organisationen. Vi känner till att Ekonomistyrningsverket (ESV) har hållit utbildning i dessa frågor på andra myndigheter på dessa myndigheters initiativ. **Vi rekommenderar även** att KAU utvecklar och uppdaterar sin ekonomihandbok avseende regelverket för avgiftsfinansierad verksamhet.

2.1 Bostadsuthyrning bedrivs utan regeringens tillstånd

KAU bedriver sedan flera år bostadsuthyrning till studenter vid Musikhögskolan Ingesund (musikhögskolan).

Riksrevisionen bedömer att verksamheten inte ryms inom förordning (1993:528) om statliga myndigheters lokalförsörjning. Förordningen möjliggör förhyrning av lokaler till verksamheten. Förhyrning av bostäder är inte en del av verksamheten och har således inte stöd i förordningen.

Vidare bedömer Riksrevisionen att verksamheten inte heller ryms inom förordning (1993:527) om förvaltning av statliga fastigheter, m.m. Enligt förordningens § 3 a får en myndighet inte förvalta bostäder för uthyrningsändamål.

Slutligen bedömer Riksrevisionen att KAU saknar befogenhet att ta ut avgift för bostadsuthyrning enligt 4 § Avgiftsförordningen (1992:191). Avgifternas karaktär är sådan att regeringens tillstånd krävs enligt 3 § Avgiftsförordningen. KAU saknar sådant tillstånd.

Internrevisionen har tidigare¹ rekommenderat KAU att ”kontakta regeringen vad gäller behovet av särskilt bemyndigande om KAU avser att fortsätta med verksamheten”.

Enligt uppgift från serviceenhetschefen Ekonomi och finans, har KAU därefter via e-post ställt en fråga till en tjänsteman inom regeringskansliet i ärendet. Riksrevisionen konstaterar dock att KAU inte har skrivit till regeringen med någon formell begäran. Verksamheten bedrivs fortsatt i strid med gällande regelverk. Hyresintäkternas storlek i förhållande till KAU:s totala verksamhet är dock inte väsentligt.

Vi rekommenderar att KAU formellt informerar regeringen om förhållandena och påtalar behovet av befogenhet för att kunna förmedla boende vid musikhögskolan samt att ta ut avgift för detta. Om verksamheten ska fortsätta krävs regeringens medgivande.

2.2 Bidrag utbetalas för förluster i måltidsverksamhet

Musikhögskolan och Ingesundskolan (IFH) har avtalat² om ”gemensam drift av kök och matsalar belägna på IFH”. Studenter och personal betalar sin mat direkt i matsalen till IFH.

KAU samverkar med IFH om kökets drift. KAU ger ett årligt samverkansbidrag till IFH med 40% av kökets bokföringsmässiga nettoresultat (underskott) alternativt blir delaktiga av 40% av ett ev. överskott. Samverkansbidrag har utbetalats under år 2005 med 196 tkr. Storleksordningen på bidraget har under de senaste åren varit ca 200 tkr. KAU subventionerar därmed måltiderna för elever och personal vid Ingesundskolor.

Under terminsuppehåll bedrivs annan kursverksamhet vid musikhögskolan då kost och logi ingår i kursavgiften. Av ”praktiska skäl” fakturerar IFH då kostnaden för kosten till musikhögskolan.

KAU saknar befogenhet att driva kök och matsalar självständigt eller enligt samverkansavtal med IFH. KAU saknar befogenhet att ta ut avgift för mat vid sommarkurser samt saknar befogenhet att betala ut bidrag till IFH.

Enligt uppgift har KAU inte lämnat vare sig någon formell eller informell begäran om befogenhet för denna verksamhet till regeringen. Riksrevisionen bedömer att verksamheten bedrivs i strid med gällande regelverk, men

¹ Rapport 2003-02-14, Integrationen mellan Musikskolan Ingesund och Karlstads universitet

² Samverkansavtal avseende kök och matsalar på Ingesund, undertecknat 2002-04-09 respektive 2002-05-23

samverkansbidragets och övriga matavgifters storlek är inte väsentligt i förhållande till KAU:s totala verksamhet.

Enligt uppgift från KAU, kommer samverkansavtalet om kök och matsalar att sägas upp.

Vi rekommenderar att KAU säger upp sådana avtal som står i strid med gällande regelverk för verksamheten. Eventuella framtida avtal och överenskommelser ska upprättas inom ramen för tillämpliga lagar, föreskrifter och särskilda regeringsbeslut.

2.3 Befogenhet saknas för avgifter vid tandkliniken

KAU driver en tandklinik för tandhygienistutbildningen. KAU tar även ut avgifter av klinikens patienter. Studenthälsan erbjuder munhälsoundersökning och tandhygienistbehandling för 150 kr/besök, men även andra kunder mottages dock till ett högre pris.. Enligt serviceenhetschefen för Ekonomi och finans motsvarar avgifterna närmast materialkostnaden för behandlingen. Riksrevisionen har dock inte tagit del av några underliggande kalkyler för prissättningen, och samråd med ESV om avgifterna har aldrig skett.

Flera universitet och högskolor (högskolor) bedriver olika tandvårdsutbildningar. För att högskolan ska ha rätt att ta ut avgift för verksamheten krävs särskilt regeringsbeslut. Normalt ges befogenhet att ta ut avgift av patienterna enligt regleringsbrev³. Medlen får dock inte behållas av högskolorna utan inbetalas till statens checkräkning och redovisas som uppbörd mot inkomstitel på statsbudgeten. Skälet för denna hantering är att undvika en skadlig konkurrenssituation på utbildningsorten. Vid andra lärosäten regleras patientavgifterna genom avtal med berörda landsting.

Riksrevisionen konstaterar att KAU saknar befogenhet att ta ut avgift vid tandkliniken. I förhållande till KAU:s totala verksamhet uppgår intäkterna dock till marginella belopp (77 tkr/år). I årsredovisningen redovisar KAU ersättningen som om befogenhet att ta ut avgiften har beviljas enligt Avgiftsförordningens § 4, vilket är en felaktig tolkning.

Vi rekommenderar KAU att formellt skriva till regeringen i ärendet. Tandkliniken vid KAU bör omfattas av samma regelverk som motsvarande utbildningar vid andra högskolor i landet.

2.4 Samråd om avgifternas storlek har inte genomförts

Enligt Avgiftsförordningen (1992:191) 7 § ska myndigheter samråda med ESV om avgifter myndigheten tar ut eller har för avsikt att ta ut.

³ Se regleringsbrev för Karolinska Institutet och Malmö högskola, 2004-12-16 nr 8, U2004/5173/DK

Riksrevisionen konstaterar att KAU inte har genomfört sådant samråd trots att den tidigare dispensen gick ut vid utgången av 2004. KAU har även genomfört förändrade kalkyleringsprinciper för avgifter inom uppdragsutbildningen under år 2005, vilket är en omständighet som innebär att samråd borde ha genomförts även om den tidigare dispensen fortfarande hade gällt.

Vi rekommenderar att KAU snarast genomför samråd med ESV om samtliga avgifters storlek och principerna för avgiftssättning. KAU:s underlag ska innehålla de specificerade uppgifter som framgår av ESV:s föreskrifter till Avgiftsförordningens 7 §.

3. Felaktig redovisning av avgiftsintäkter

Av årsredovisningen framgår⁴ att del av (7 %) de avgiftsintäkter som redovisas utgör fakturerade kostnader. Beloppet är sammansatt av en stor mängd (1269 st.) transaktioner på vardera relativt små belopp. Vi har därför genomfört ett begränsat stickprov på dessa transaktioner och har häribland funnit att många transaktioner istället borde ha redovisats som kostnadsreduktioner. Som exempel kan nämnas vidarefakturerade lönekostnader och vidarefakturerade transportkostnader. Riksrevisionen har därför bett KAU att själva göra en genomgång av transaktionerna för att bedöma hur stor del av det totala beloppet som istället borde ha redovisats som kostnadsreduktion. KAU:s bedömning var att ca 4,2 mnkr av intäkterna avseende de fakturerade kostnaderna är felaktigt redovisade.

Effekterna av felet är att redovisad omsättning och redovisade verksamhetskostnader därmed är för höga. Beloppets påverkan på dessa resultatposter är dock marginell. Vidare påverkas KAU:s återrapportering till regeringen av hur stort överskottet i den avgiftsfinansierad verksamheten är i förhållande till den avgiftsfinansierade omsättningen. I årsredovisningen⁵ och i separat skrivelse⁶ till regeringen om disposition av överskott i avgiftsfinansierad verksamhet anges ett något för lågt belopp (10,6 %). Riksrevisionen beräknar, efter justering för de ovan uppskattade 4,2 mnkr, att överskottet istället uppgår till närmare 12 %.

Vi rekommenderar att KAU noga utreder vad de intäkter som fortsättningsvis redovisas som fakturerade kostnader egentligen avser. Fakturerade kostnader ska i de flesta fall istället redovisas som kostnadsreduktioner.

⁴ Not 2 *Intäkter av avgifter*, s. 59

⁵ *Redovisning av avgiftsbelagd verksamhet*, s.48

⁶ KAU Dnr: C2006/99 *Disposition av överskott i avgiftsfinansierad verksamhet*, 2006-02-22

4. Uppdragsutbildningen och dess nya organisering

KAU bildade under januari år 2003 ett holdingbolag - Karlstads universitet Holding AB (hädanefter kallat holdingbolaget). I styrelsen för holdingbolaget sitter rektor, serviceenhetschefen för Ekonomi och finans vid KAU samt samordningsdirektören vid KAU.

Holdingbolagets styrelse beslutade 2004-11-25 i sin tur att bilda ett helägt dotterbolag – Karlstads universitet uppdragsaktiebolag (hädanefter kallat UppdragsAB). UppdragsAB:s ändamål enligt bolagsordningen ska vara: ”Bolaget ska förmedla, sälja och administrera uppdragsutbildning som genomförs vid Karlstads universitet samt **kunna stimulera utveckling av sådan utbildning**. Vidare ska bolaget förmedla och utföra sådana uppdrag som ligger utanför lärosätets kärnverksamhet, men trots det stimulerar samverkan mellan lärosätet och det omgivande samhället. Bolaget ska också bedriva annan verksamhet som är förenlig med ovan beskrivna.”

Beslutet har föregåtts av en längre utredning som har utförts vid KAU. Slutrapporten presenterades i mars 2004. Av underlaget till MBL-förhandling i ärendet oktober 2004 framfördes bl.a. följande:

”Det råder inget tvivel om att det finns såväl externa som interna skäl att skapa en sammanhållande funktion för uppdragsutbildningen vid lärosätet. Däremot har frågan om den organisatoriska placeringen varit mer utmanande. Flera lärosäten i Sverige har de senaste åren valt att organisera den sammanhållande funktionen i form av helägda dotterbolag till respektive holdingbolag. Projektet föreslår att också vi går denna väg, men det har inte varit ett självklart val. Det främsta argumentet för valet är möjligheten att skapa fonder för framtida utvecklingsinsatser. Ett av de tydligaste problemen med nuvarande organisering är svårigheten att bistå goda initiativ med medel för utveckling. Genom att erbjuda institutionerna en möjlighet att avsätta en del av intäkterna från kurser med goda ekonomiska förutsättningar skapas reserver för framtida utveckling som vi tidigare inte lyckats med att skapa inom ramen för lärosätets ekonomi.”

Riksrevisionen vill informera KAU:s styrelse om nedanstående problem och risker med den organisatoriska lösning som rektor har beslutat om.

4.1 Styrelsen ansvarar för beslut om KAU:s organisation

Styrelsen för en högskola ska⁷ själv besluta ”i viktigare frågor om verksamhetens övergripande inriktning och högskolans organisation”.

Även i KAU:s egen arbets- och beslutsordning regleras att styrelsen ansvarar för och beslutar i de långsiktiga och övergripande frågorna, ”vilka bl.a. anges

⁷ HF 2 kap. 2 §

i högskoleförordningen.” ”Styrelsen har fastställt den övergripande strukturen och beslutsfunktionerna. Inom denna ram beslutar rektor om organisationen, dess funktioner och beslutsstruktur.” Under rubriken ansvar och beslutsbefogenheter citeras inledningsvis högskoleförordningen, där det anges att styrelsen ska själv fatta beslut om övergripande inriktning och universitetets organisation, ./., samt i frågor i övrigt som är av principiell vikt. Avslutningsvis i avsnittet om universitetsstyrelsen anges: ”De frågor och ärenden som behandlas i universitetsstyrelsen skall i huvudsak vara av övergripande karaktär och av betydelse för universitetets långsiktiga utveckling. I tveksamma fall avgör universitetsstyrelsens ordförande tillsammans med rektor vilka ärenden som skall beslutas av universitetsstyrelsen.”

KAU:s styrelse har inte fattat beslut i frågan om överföring av förmedling, försäljning och administration av uppdragsutbildningen från universitetet till Karlstads universitets uppdragsaktiebolag (UppdragsAB). Rektor och styrelseordföranden har inte tillsammans prövat om organiseringen av uppdragsutbildningen borde ha beslutats av styrelsen. Frågan har enbart förkommit som informationsärende⁸ på styrelsens dagordning.

Följande beslut har fattats i frågan:

- a) Rektor beslutade 2004-10-26 att alla avtal som tecknas rörande uppdragsutbildning skall ha UppdragsAB som motpart.
- b) Styrelsen i Karlstads universitet Holding AB (moderbolaget) beslutade 2004-11-25 att bilda UppdragsAB samt formulerade UppdragsAB:s ändamål i bolagsordningen.
- c) Rektor och UppdragsAB träffade 2005-01-14 avtal om samarbete vid uppdragsutbildning. Avtalet reglerar UppdragsAB:s resp. KAU:s åtaganden, principer för ersättningen, användning av universitetets märke, avtal med beställare, kvalitet och uppföljning m.m.

Riksrevisionen bedömer att organiseringen av uppdragsutbildningen är en fråga som borde⁹ ha beslutats av universitetets styrelse, och konstaterar därmed att universitetets ledning inte har följt HF i detta ärende.

4.2 Regeringens styrning har satts ur spel

Innehållet i detta avsnitt syftar till att informera myndighetens ledning och regeringen om Riksrevisionens bedömning av konsekvenserna av KAU:s beslut om organisering av uppdragsverksamheten.

En konsekvens är att regeringens styrning av universitetets verksamhet i viktiga delar har satts ur spel.

- ✓ Regeringens ekonomiska mål om att full kostnadstäckning för verksamheten har satts ur spel. Visserligen har universitetet även

⁸ Senast före rektors beslut i Rektors rapport, 2004-11-15

⁹ HF 2 kap 2 § 1 pkt.

fortsättningsvis det ekonomiska målet om full kostnadstäckning gentemot UppdragsAB. UppdragsAB har däremot i sin tur ambitionen att ta ut så höga priser som möjligt av sina kunderna. Den nya prissättningen beskrivs till viss del i utredningens slutrapport¹⁰: "Vidare bör kundens betalningsvilja och därmed marknadspris i högre grad styra vår prissättning".

- ✓ KAU kringgår dessutom skyldigheten om att informera regeringen om det samlade över- och underskott i den avgiftsfinansierade verksamheten samt att i vissa fall underställa regeringen beslut om sådana¹¹.

Riksrevisionen bedömer att KAU inte har brutit mot lag, förordning eller annat särskilt regeringsbeslut när uppdragsverksamheten har organiserats på nuvarande sätt. Däremot bedömer Riksrevisionen att det inte heller är rimligt att regeringens styrning av statlig verksamhet ska kunna sättas ur spel som en konsekvens av beslut som fattas av enskild myndighet under regeringen. Vi repeterar att rätten att besluta om skatter och avgifter till staten och dess storlek tillkommer riksdag och regering¹². "När avgiftssättningen syftar till intäkter som klart överstiger statens kostnader, bör avgiftssättningen falla inom riksdagens kompetensområde"¹³.

*Riksrevisionen vill på detta sätt **uppmärksamma** såväl myndighetens ledning som regeringen på konsekvenserna av KAU:s beslut.*

4.3 Risker och oklarheter med nuvarande avtal

Innehållet i detta kapitel syftar till att informera myndighetens ledning om några risker Riksrevisionen bedömer finns med nuvarande avtal mellan UppdragsAB och KAU. Detta är risker som vi bedömer att myndighetens styrelse borde ha fått möjlighet att ta ställning till före och genom att fatta beslut i organisationsfrågan.

- ✓ Eventuella överskott i UppdragsAB beskattas. Det innebär att viss del av överskottet omedelbart inbetalas till statsverkets checkräkning via Skatteverket. Om överskott istället hade redovisats i universitetet, hade hela beloppet stått till universitetets förfogande. Även större överskott (10 % av omsättningen) kan få disponeras, om hantering av överskottet först föreläggs regeringen för beslut.
- ✓ Ytterligare en konsekvens är att det kan uppstå en situation då det i universitetets redovisning föreligger underskott i uppdragsverksamheten som behöver täckas, medan det samtidigt redovisas överskott i UppdragsAB.

¹⁰ Slutrapport Projekt uppdragsutbildning, s.11

¹¹ Kapitalförsörjningsförordningen (1996:1188) § 23

¹² 8 kap. Regeringsformen¹² (1974:152) samt i Avgiftsförordningen (1992:191)

¹³ Proposition (1973:90), s. 218.

- ✓ Vidare finns en risk att eventuella överskott som kan uppstå i UppdragsAB inte kommer att stå till förfogande för universitetets utveckling av uppdragsutbildning även om överskott upparbetas. Om det uppstår förluster i moderbolaget (eller i ev. kommande nya dotterbolag), kan koncernen välja att UppdragsAB ska lämna koncernbidrag till andra bolag för att minska den samlade skattekostnaden för koncernen.
- ✓ Avtalet innebär att ev. vinster/överskott i sin helhet gottgörs UppdragsAB, medan ev. förluster delas proportionellt mellan UppdragsAB och KAU. KAU står därmed en högre affärsmässig risk än UppdragsAB. Rektor har ansvaret för att verksamheten bedrivs författningsenligt och effektivt. I ansvaret ingår att hushålla väl med statens medel.¹⁴

4.4 Dotterbolagets ändamål är vidare än moderbolagets

Innehållet i detta kapitel syftar till att informera myndighetens ledning om att det finns en risk att UppdragsABs verksamhet inte är förenlig med moderbolagets verksamhet enligt bolagsordningarna. Även detta är en risk som vi bedömer att myndighetens styrelse borde ha fått möjlighet att ta ställning till genom att fatta beslut i organisationsfrågan.

I koncernbolag ska dotterbolagens ändamål enligt bolagsordningarna rymmas inom den ändamålsbeskrivning som gjorts för moderbolaget. Av Holdingbolagets bolagsordning framgår att det har som ändamål att " / ...att **förmedla sådan uppdragsutbildning som avses i förordningen (2002:760) om uppdragsutbildning vid universitet och högskolor samt att bedriva annan därmed förenlig verksamhet.**" Av UppdragsAB:s bolagsordningen framgår ändamålet: "Bolaget ska förmedla, sälja och administrera uppdragsutbildning som genomförs vid Karlstads universitet **samt kunna stimulera utveckling av sådan utbildning.** Vidare ska bolaget förmedla och utföra sådana uppdrag som ligger **utanför lärosätets kärnverksamhet, men trots det stimulerar samverkan mellan lärosätet och det omgivande samhället. Bolaget ska också bedriva annan verksamhet som är förenlig med ovan beskrivna "**

Av regerings proposition 2001/02:2 framgår att regeringen anser att det bör göras en översyn av Holdingbolagens bolagsordningar, i syfte att göra det möjligt för Holdingbolag att bl.a. bilda dotterbolag som ska kunna **förmedla uppdragsutbildning.** Vidare framgår att Holdingbolagets och dotterbolagens bolagsordningar i allt väsentligt ska överensstämma med varandra. Riksrevisionen bedömer att Holdingbolagets ändamål bedöms ligga inom ramen för regeringens intentioner. Däremot bedömer vi att det är tveksamt om formuleringen avseende UppdragsAB " ...**samt att kunna stimulera**

¹⁴ Verksförordning (1995:1322), 7 § 1 pkt.

utveckling av sådan utbildning” ryms inom moderbolagets ändamålsbeskrivning.

Om så är fallet kan detta få konsekvensen att hela utredningens idé, att UppdragsAB ska kunna ta ut högre priser för uppdragsutbildningarna än universitetet själv kan, för att senare förmedla eventuella överskott tillbaka till universitetet i form av köpt tjänst för kursutveckling, inte är förenlig med moderbolagets bolagsordning.

Riksrevisionen bedömer att styrelsen har tagit dessa risker genom att inte mer i detalj ha prövat frågan om organisering av uppdragsverksamheten.

4.5 Bristande intern styrning och kontroll av mellanhavanden mellan bolag och universitet

Riksrevisionen bedömer att KAU under 2005 inte har haft tillfredställande intern kontroll på mellanhavanden mellan KAU och UppdragsAB. KAU har inte på ett tillfredställande sätt tagit konsekvensen av att verksamheten har bedrivits av två skilda juridiska personer.

4.5.1. Reglering av verkställande direktörens tjänst och lön

Verkställande direktören (VD) i UppdragsAB är fortfarande anställd vid KAU. Under första halvåret 2005 har han tjänstgjort som prefekt 50 % av sin tjänst och under andra halvåret 25 % av sin tjänst. Resterande tjänstetid har enligt uppgift ägnats åt ”uppdragsverksamheten”. Med uppdragsverksamheten avses då såväl uppgifter i UppdragsAB för att bygga upp det nya bolaget, marknadsföring och försäljning av utbildning, som uppgifter inom universitetet för att organisera verksamheten enligt de nya intentionerna. Enligt uppgift från VD, har den största delen av hans arbete med uppdragsverksamheten ägnats åt universitetsinternt arbete under 2005.

Dessa uppgifter kan dock inte verifieras. Det finns vare sig arbetsbeskrivning för hans olika uppgifter eller någon form av tidredovisning som reglerar eller stödjer den reglering av personalkostanden för VD som har skett mellan KAU och UppdragsAB. Avräkningen mellan KAU och UppdragsAB har därmed inte skett på basis av utförda prestationer. Riksrevisionen konstaterar att enbart en liten del (6 %, 52 tkr) av personalkostnaden för VD har fakturerats UppdragsAB för år 2005.

Istället har avräkningen skett utifrån den finansieringsbudget som KAU har upprättat. Den del av tjänsten som avser prefektarbetet har på sedvanligt sätt finansierats med grundutbildnings- resp. forskningsanslagen. Arbetet med uppdragsverksamheten har finansierats med externt bidrag (220 tkr) och intäkter/överskott från universitetets uppdragsutbildning (240 tkr).

Det externa bidraget (220 tkr) har i sin helhet (efter avdrag för moms och täckning av andel av gemensamma kostnader) använts för att delfinansiera VD:s lön. Riksrevisionen bedömer att det är oklart om detta är förenligt med det ändamål som angavs i bidragsansökan. Ansökan rubriceras allmänt som *Utveckling av Karlstads universitets uppdragsutbildning*, men det konkreta

förslag som beskrivs avser en universitetsintern process för att utveckla ett fåtal nya kurser med stor potential som kan tjäna som föredömen för vidare kursutveckling. Eftersom VD under året inte har haft någon arbetsbeskrivning och heller inte har tillämpat någon tidredovisning, kan dock universitetet inte visa att han har arbetat med detta projekt för universitetets räkning. Därmed kan KAU inte heller för bidragsgivaren visa att pengarna har använts för det ändamål som angavs i ansökan.

Resterande del av tjänsten kan, enkelt uttryckt, sägas ha finansierats av ospecificerade avgiftsintäkter/överskott (240 tkr) i universitetets uppdragsutbildning. Även för dessa medel gäller att KAU inte kan visa att VD verkligen har arbetat för universitetets räkning och inte för bolaget i denna omfattning.

Riksrevisionen konstaterar att vare sig KAU eller UppdragsAB kan visa att personalkostnaden för VD har belastat korrekt finansieringskälla och verksamhet under år 2005.

Vi har informerats att det numera finns ett utkast till "Överenskommelse om löne- och arbetsvillkor vid uppdrag som VD för Karlstads universitets uppdrags AB" daterat februari 2006.

Vi rekommenderar att KAU snarast fattar beslut om en tydlig överenskommelse mellan parterna.

4.5.2. Lokalkostnader, städning och liknande kostnader har inte reglerats

De personer som har arbetat för bolagets räkning har sina arbetsplatser i KAU:s lokaler. KAU har inte fakturerat bolaget någon hyra eller andra kostnader för t.ex. postservice, lokalvård etc. för 2005. Det saknas även avtal mellan parterna för hur denna typ av kostnader ska regleras.

Riksrevisionen bedömer därför att KAU har en oredovisad fordran på UppdragsAB avseende år 2005, men att beloppet inte är så stort att KAU:s årsredovisning påverkas i någon väsentlig utsträckning.

Vi har informerats att det numera finns ett utkast till "Avtal att Karlstads universitets uppdrags AB köper vissa funktioner, tjänster, lokaler och utrustning av Karlstads universitet" daterat februari 2006.

Vi rekommenderar att KAU snarast förbättrar den interna styrningen och kontrollen avseende mellanhavanden med koncernbolag.

4.6 Risk för hot om opartiskhet för internrevisorn

Riksrevisionen har uppmärksammat att samma person vid revisionsföretaget Ernst & Young har valts till revisor i UppdragsAB (tillika i moderbolaget) som är ansvarig för internrevisionen vid KAU.

Revisorslagen¹⁵ anger att en revisor ska utföra sina uppdrag med opartiskhet och självständighet och vara objektiv i sina ställningstaganden, samt att revisorn för varje uppdrag ska pröva om ”*det finns omständigheter som kan rubba förtroendet för hans eller hennes opartiskhet eller självständighet*”. FAR har utarbetat en modell¹⁶ som praktiskt stöd för revisors egen prövning. Om analysen visar att det finns någon form av hot mot revisorns oberoende, vilka inte genom åtgärder kan undanröjas, ska han eller hon avböja eller avsäga sig uppdraget.

Vi vill uppmärksamma styrelsen på att detta förhållande innebär att frågor om dubbla lojaliteter för revisorn kan förekomma. Styrelsen bör beakta detta vid val av internrevisor.

Revisionsdirektör Marie Örtengren har beslutat i detta ärende. Revisor Karin Brattfjord har varit föredragande.

Marie Örtengren

Karin Brattfjord

Kopia för kännedom:

Utbildnings- och kulturdepartementet

Finansdepartementet/budgetavdelningen

¹⁵ Revisorslag (2001:883) §§ 20-21

¹⁶ FAR - Analysmodellen för prövning av revisorers opartiskhet och självständighet